

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. УМОВИ ТА ПРИНЦИПИ СПІВРОБІТНИЦТВА УКРАЇНИ З МІЖНАРОДНИМИ ФІНАНСОВИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ.....	6
1.1. Загальна характеристика міжнародних фінансових організацій	6
1.2. Основні форми і напрямки співпраці країн з міжнародними фінансовими організаціями	17
РОЗДІЛ 2. МАСШТАБИ ТА ДИНАМІКА СПІВРОБІТНИЦТВА УКРАЇНИ З МІЖНАРОДНИМИ ФІНАНСОВИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ.....	24
2.1. Масштаби та динаміка співробітництва України з Міжнародним валютним фондом	24
2.2. Масштаби та динаміка співробітництва України з Європейським банком реконструкції та розвитку	26
2.3. Масштаби та динаміка співробітництва України зі Світовим банком.....	32
РОЗДІЛ 3. ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ СПІВРОБІТНИЦТВА ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЙОГО ДИВЕРСИФІКАЦІЇ	37
3.1. Поточне співробітництво України з міжнародними фінансовими організаціями	37
3.2. Перспективи співробітництва України з міжнародними фінансовими організаціями	39
ВИСНОВКИ.....	43
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	45

ВСТУП

Актуальність теми курсової роботи. Останнім часом вектор інвестиційних потоків на глобальному ринку стрімко змінює орієнтири. Якщо протягом останніх десятиліть в пріоритеті були країни, що розвиваються, то сьогодні фінанси перенаправляються також і в розвинені економіки світу.

Україні, як державі, котра не зарекомендувала себе на зовнішніх фінансових ринках, важко залучити іноземні банки, банківські консорціуми, ТНК до реалізації певних інвестиційних проектів, отримання великих кредитів. Причому, надання державних кредитів – завдання не для середніх банківських структур й навіть не для Центральних банків окремих держав.

В подібних випадках допомогу можуть надати міжнародні фінансові організації, які володіють величезними фінансовими і технічними можливостями, чистою репутацією, що допомагає їм позичати кошти на міжнародних фінансових ринках, з метою надання допомоги країнам, що розвиваються.

До таких організацій належать міжнародні і регіональні банки розвитку, об'єднання великих міжнародних фінансових інститутів і громадських організацій.

Прямі іноземні інвестиції – важливе джерело фінансових ресурсів в середньостроковій і довгостроковій перспективі економічного розвитку. Значна частина потреб України в короткостроковому і середньостроковому фінансуванні задовольняється з офіційних джерел у вигляді двосторонніх позик, експортних кредитів, позик з боку таких організацій, як МВФ, МБРР, ЄБРР, Світовий Банк.

Діяльність держави на світових ринках здійснює суттєвий вплив на її соціальний розвиток. Дієва і цілеспрямована зовнішньоекономічна діяльність та політика залучення іноземних інвестицій сприяє піднесенню авторитету країни на міжнародному рівні, забезпечення її безпеки, множенню

економічного, науково-технічного і культурного потенціалу. Для України вона є, разом з тим, пріоритетною передумовою зміцнення незалежності і модернізації суспільства.

Важливий пріоритет розвитку вітчизняної економіки, який розрахований на довгострокову перспективу і має вирішальне значення для зростання потенціалу, могутності країни і конкурентоспроможності економіки передбачає здійснення активної інвестиційної політики щодо реалізації стратегічно значимих проектів, спрямованих на модернізацію, технічне і технологічне оновлення провідних базових галузей, розвиток потужної сучасної мережі транспортних комунікацій і об'єктів інфраструктури.

На даному етапі дуже важливим стає те, щоб умови співпраці країни з міжнародними фінансовими організаціями відповідали вимогам національних пріоритетів, сприяли досягненню оптимальної галузевої структури економіки, служили зростанню ефективності економіки та добробуту суспільства, а не приводили до втручання міжнародних фінансових організацій в проведенні внутрішньої соціально-економічної політики, як це спостерігалось в інших країнах. Цим і визначається актуальність даного дослідження.

Предмет і об'єкт курсової роботи. Об'єктом дослідження є діяльність міжнародних фінансових організацій та їх співпраця з Україною.

Предметом дослідження є роль цих міжнародних організацій та перспективи подальшої співпраці з Україною.

Мета дослідження полягає в тому, щоб розглянути особливості надання фінансової допомоги за рахунок коштів міжнародних фінансових організацій, а також розробити систему вдосконалення взаємовідносин України з міжнародними фінансовими організаціями з урахуванням наявного як позитивного, так і негативного досвіду співпраці.

Досягнення даної мети передбачає виконання наступних завдань:

- визначення сутності міжнародних фінансових організацій та їх ролі у

розвитку національних економік;

- аналіз діяльності міжнародних фінансових організацій, зокрема Світового Банку, Міжнародного Валютного Фонду, Європейського Банку Реконструкції та Розвитку;

- оцінка співпраці міжнародних фінансових організацій з Україною та її вплив у розвиток економіки країни;

- огляд перспективних напрямків співпраці України з міжнародними фінансовими організаціями.

Методи дослідження. При виконанні курсової роботи використовувалися загальнонаукові і спеціальні методи – порівняльний, графічний, монографічний, за допомогою яких було всебічно розкрито тему і завдання дослідження.

Структура курсової роботи. Курсова робота складається із вступу, трьох розділів, висновків та списку використаної літератури, який налічує 30 джерел.

РОЗДІЛ 1

УМОВИ ТА ПРИНЦИПИ СПІВРОБІТНИЦТВА УКРАЇНИ З МІЖНАРОДНИМИ ФІНАНСОВИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ

1.1. Загальна характеристика міжнародних фінансових організацій

В сучасних умовах фінансові ресурси активно циркулюють як на національному, так і на міжнародному рівні. Якщо в першому випадку регулювання фінансових відносин – прерогатива окремих держав, то в другому – наддержавних утворень, до яких в першу чергу слід віднести міжнародні фінансові організації (МФО) та інші міжнародні організації, що не належать до фінансових (МО). Ускладнення світових валютно-фінансових відносин, взаємозв'язок економік країн світу, що підсилюється інтернаціоналізація господарської діяльності, а також віртуалізація фінансового простору призводить до зростання ризику швидкої транскордонної дисемінації кризових явищ в валютно-фінансовій сфері. У зв'язку з цим актуальною є задача дослідження еволюції і сучасного стану світової системи багатостороннього валютно-фінансового регулювання – системи МФО.

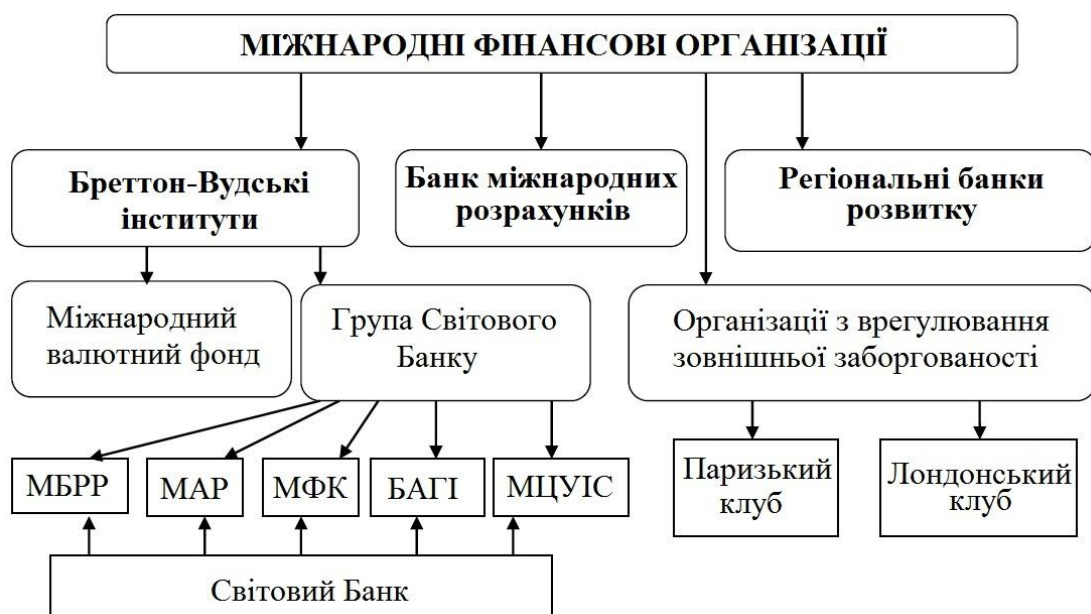

Рис. 1.1. Система міжнародних фінансових організацій

Оскільки світовий фінансовий ринок знаходиться в стані постійних динамічних зміни і розвитку, то його регулювання також зазнає змін, адаптуючись до сучасних умов і викликам. Це виражається як у появі нових фінансових інститутів і організацій, так і в трансформації напрямку діяльності вже існуючих (появі нових підходів і механізмів регулювання, розширенні спектра розв'язуваних завдань, зміні складу учасників).

Сучасна система міжнародних фінансових організацій схематично представлена на рис. 1.1 [16, с. 142].

Як правило, термін «міжнародні організації» («міжнародні інститути») вживається відносно урядових (міжурядових) та неурядових організацій, які диференціюються згідно правового статусу. До головних ознак міжурядової організації слід віднести наступні:

- членами (учасниками) є держави;
- основним нормативно-правовим документом є установчий договір;
- постійні органи управління;
- збереження суверенітету учасників.

Таким чином, можливо сформулювати наступне визначення категорії «міжнародна міжурядова організація» як об'єднання урядів країн, що засноване і функціонує на підставі міжнародного договору з метою досягнення визначених спільних цілей за допомогою спільних органів управління без порушення суверенітету учасників.

Міжнародні організації утворюються не на підставі міждержавних договорів, а шляхом об'єднання фізичних або юридичних осіб (Червоний Хрест, Асоціація міжнародного права) та є суб'єктами міжнародного права.

Щодо міжнародних фінансових організацій, то цілями їх створення можуть бути сприяння міжнародному економічному співробітництву, розв'язання спірних питань в фінансово-кредитній сфері, вирішення спільних проблем.

Діяльність міжнародних фінансово-кредитних і валютних організацій

розповсюджується на наступні сфери:

- оцінка тенденцій розвитку світової економіки та виявлення основних чинників;
- операції на світових фондових та валютних біржах з метою впливу на розвиток світової економічної системи та стимулювання міжнародних торговельно-господарських відносин;
- кредитування національних, урядових та міжнародних проектів;
- надання фінансової допомоги слаборозвинутим країнам та країнам, що розвиваються;
- фінансування наукової діяльності.

В умовах глобалізації усіх сфер людської діяльності, передусім – економіки, виникає необхідність регулювання спірних питань та забезпечення стійкого економічного зростання в світовому масштабі. Це зумовило необхідність утворення наднаціональних організацій, які б виконували роль регулятора. Провідну роль в сфері міждержавного регулювання торгово-господарських та фінансово-валютних операцій відіграють Організація Об'єднаних Націй, Міжнародний банк реконструкції та розвитку, Міжнародний валютний фонд [14, с. 82].

Зрозуміло, що багатостороннє регулювання економічних відносин відбувається під впливом інтересів конкретних держав, які приймають участь в тому чи іншому міжнародному об'єднанні. Разом з тим, неможливо проводити регулювання в такий спосіб, щоб не впливати на проведення економічної політики тієї чи іншої держави, та одночасно задовольнити інтереси учасників. При цьому, не слід розглядати міжнародні фінансові організації виключно як регулятори окремих складових світових фінансово-валютних відносин – не менш важливою складовою є сприяння стійкому економічному зростанню країн-учасників.

Багатостороннє регулювання світогосподарських зв'язків постійно розвивається і вдосконалюється. Розширення сфер співпраці між державами, ускладнення світової економічної системи, перш за все, передбачало зміна

функцій і структури міжнародних організацій, а також вдосконалення форм, методів і механізмів самого багатостороннього регулювання. Частина організацій, вичерпавши потенціал, припиняла існування або трансформувала свою діяльність. Водночас, за необхідності засновувалися нові міжнародні організації (інститути).

Так, поява на міжнародній арені значної кількості нових країн, що розвиваються, необхідність координації зовнішньоекономічної політики між ними і розвиненими державами привели до утворення Міжнародної асоціації розвитку (МАР) і Міжнародної фінансової корпорації (МФК). Кризові явища світової економіки початку 70-х рр. зажадали створення своєрідного оперативного штабу з надзвичайних заходів – «Групи 7». Поступово її наради трансформувалися з неформального інституту в організовану систему, що має багато ознак міжнародних міжурядових організацій. По суті, вона стала головною ланкою механізму міждержавного регулювання економіки, здатним координувати і направляти роботу інших його ланок. Безсумнівно, ключовими елементами багатостороннього механізму регулювання світової економіки є МВФ і Всесвітній банк.

Міжнародні фінансові організації акумулюють фінансові ресурси країн-учасників, які використовують з метою вирішення проблемних питань світового економічного розвитку, зокрема:

- стабілізація світогосподарських відносин та стимулювання міжнародної торгівлі;
- кредитування державних проектів та покриття бюджетного дефіциту;
- інвестування міждержавних проектів – учасниками можуть бути безпосередньо уряди окремих держав або резиденти;
- кредитування внутрішніх проектів (урядів або комерційних підприємств), які сприятимуть розвитку міжнародного бізнесу. До таких проектів відносять, зокрема, – проекти пов'язані із розбудовою інфраструктури, транспортних мереж, розвитку інформаційних комунікацій і технологій;

- фінансування наукових досліджень та благодійних проектів в соціальній сфері.

Виконання функцій міжнародних фінансових організацій забезпечується за рахунок наступних інструментів:

- проведення фундаментальних досліджень із використанням сучасних методів фінансово-інвестиційного аналізу – як правило, із залученням експертів та міжнародних консалтингових і аудиторських фірм, інвестиційних банків;

- здійснення операцій купівлі-продажу похідних цінних паперів на світових фондових ринках.

Створення міжнародних фінансових організацій відбувається у наступній послідовності:

- прийняття установчого документу – шляхом проведення міжнародної конференції, на якій відбувається обговорення його змісту та основних положень;

- формування інфраструктури – відповідними органами готуються проекти матеріально-технічного забезпечення та розміщення основних органів;

- скликання головних органів – завершальний етап створення міжнародної фінансової організації.

Значного розвитку міжнародні фінансові організації отримали в другій половині XX ст. Наприклад, з часом одними з найбільших в світі кредиторів багатьох країн стали МВФ і МБРР, утворили групу Світового банку в складі ще трьох міжнародних фінансових інститутів. Разом вони істотно потіснили комерційних кредиторів, одночасно утворивши пропозицію для урядів відповідних держав у вигляді дешевих позик, над завданням обслуговування і погашення яких доведеться думати, ймовірно, не боржникам, а наступним поколінням [4, с. 106].

Крім того, система поповнилася регіональними банками розвитку, до яких відносяться зокрема Міжамериканський банк розвитку (МАБР) (1959

рік, Вашингтон, США) і Азіатський банк розвитку (АБР) (1965 р, Маніла, Філіппіни), Європейський банк реконструкції та розвитку (ЄБРР) (1990 р, Лондон, Великобританія).

Спочатку МВФ замислювався як центр, що забезпечує консультації та співробітництво між країнами-членами з міжнародних проблем фінансового та валютного регулювання. Ідея створення такої організації активно обговорювалася вченими Великобританії і США в кінці 1930 – початку 1940 рр. У 1942 р. програми створення перших міжнародних валютних і фінансових організацій запропонували Дж. Кейнс і Г.Д. Уайт. Ці програми широко обговорювалися в рамках ООН та були представлені на розгляд держав-учасниць Бреттон-Вудської конференції. В результаті підписання статей угод були створені Міжнародний банк реконструкції та розвитку і Міжнародний валютний фонд [3].

МВФ є міжнародною організацією, яка призначена для регулювання валютно-кредитних відносин між державами-членами і надання їм фінансової допомоги при валютних ускладненнях [1]. МВФ був заснований на Міжнародній валютно-фінансовій конференції ООН (1-22 червня 1944 р.) в Бреттон-Вудсі (США). Тут були прийняті статті угоди, які виконують роль статуту організації. Фактичну діяльність фонд почав в травні 1946 р, маючи в своєму складі 39 країн-членів. Створення фонду стало основою для так званої Бреттон-Вудської світової економічної системи.

Ключовими завданнями МВФ є:

- сприяння міжнародному співробітництву у валютній сфері;
- сприяння розширенню міжнародної торгівлі та економічному зростанню країн-членів;
- координація міжнародної валютної політики;
- надання допомоги країнам-членам шляхом кредитування;
- надання консультативної допомоги.

СРСР брав участь в переговорах по вступу в МБРР і МВФ, проте в силу політичних розбіжностей країни соціалістичного блоку до складу членів цих

організацій не увійшли. Після розпаду СРСР країни СНД вирішували питання про членство в МВФ самостійно.

Україна стала членом МВФ в 1992 році. З моменту створення МВФ пройшло більше 60 років. За ці роки змінилися такі аспекти діяльності фонду, як членство, організаційна структура, капітал, система квот країн-членів, цільові установки політики, кредитна діяльність і механізм поповнення валютних резервів країн-членів, формування доходу, форми регулювання міжнародних валютних відносин, спостереження і нагляд за глобальною економічною системою. Віхами, що фіксують етапи трансформації МВФ стали періодичні перегляди статей угод в 1969, 1978, 1992 та 2008-2009 рр [24].

Перша реформа МВФ була проведена в зв'язку з суттєвими економічними та політичними змінами в світовому господарстві з післявоєнного часу до кінця 60-х рр. XX століття. Склалася світова соціалістична система. Країни третього світу позбулися тягара колоніалізму і включилися в світові економічні процеси. Зруйнована Другою Світовою війною Західна Європа відновила економіку, ставши новим центром сили і потіснивши США. Зміцнилася Японія. Економічна, технічна і валютно-фінансова перевага США знизилась.

З моменту створення і до 70-х рр. XX ст. Бреттон-Вудська система вважалася успішною: швидкими темпами розвивалися світова економіка і торгівля, добробут населення зростав.

Однак з розвитком технологій і ускладненням глобальної фінансової системи недоліки МВФ стали очевидні. Прийнята в МВФ система фіксованих обмінних курсів застаріла. Внаслідок науково-технічного прогресу з'явилася можливість здійснювати фінансові транзакції з різних кінців земної кулі шляхом простого натискання кнопки. У сім разів збільшився рівень руху капіталу через кордони країн. Все це створило для застарілої системи МВФ труднощі в сфері забезпечення фінансової стабільності.

У 1973 р. система фіксованих обмінних курсів була зруйнована, різко збільшилася волатильність світової економіки. Зміна вартості валют і валютно-обмінних курсів призвела до нестійкості економічного зростання, торгівлі та інвестицій. В декілька разів прискорився рух капіталів і товарів, що ускладнило макроекономічний контроль.

Багато експертів вже в той час відзначали, що структура МВФ потребує серйозного реформування. Для того щоб не відставати від швидко розвивається сфери торгівлі і фінансів, МВФ вжив заходів для поновлення структури, однак багато експертів охарактеризували їх як недостатні.

Світова торгова і економічна система стали набувати все більш інтернаціонального характеру. Золотодевiзна Бреттон-Вудська система з фіксованими валютними курсами ставала на шляху зростання торгівлі. Зростали інфляція і зовнішня заборгованість розвинених країн, золотовалютні резерви танули, знецінювалися національні валюти, і особливо резервна валюта – долар США. У 1969 р. завершилися переговори країн-членів МВФ щодо введення нового міжнародного платіжного засобу – спеціальних прав запозичення (Special Drawing Rights – SDR). Однак цей крок проблеми не вирішив.

У 1978 р. Тимчасовий комітет Ради керуючих МВФ проводить конференцію в Кінгстоні (Ямайка), де затверджуються основні принципи нової світової валютної системи. У статті 4 Статуту МВФ встановлювалося право членів організації на використання плаваючих обмінних курсів. СДР стали еталоном, до якого прирівнювалися всі національні валюти.

Ямайська угода ознаменувала створення нової світової економічної системи. У другій половині 1970-х рр. багато країн-членів зіткнулися з проблемою дефіцитів платіжних балансів. Для вирішення цієї проблеми потрібні були значні ресурси, в результаті чого МВФ вводить в 1977 р. Систему додаткового фінансування. Створюються нові кредитні програми для найменш розвинених країн світу.

З 1970-х рр. змінюється і географія кредитування МВФ. Якщо до 1976

р. МВФ пропонував кредити переважно країнам Заходу (60 % всіх кредитів), то в період з 1977 по 1991 р. на частку розвинутих країн припадало лише 8 %, тоді як на частку країн, що розвиваються – 92 %. З 1985 р. МВФ фінансує виключно країни, що розвиваються. Це пов'язано з прагненням МВФ надати країнам, що розвиваються підтримку в здійсненні економічних реформ ринкової спрямованості.

На рубежі 1990-х рр. МВФ висуває до країн, які прагнуть отримати кредит, наступні вимоги:

- позитивне сальдо платіжного балансу для виплати основної частини боргу і відсотків;
- скорочення державних витрат;
- податкова політика, спрямована на інвестування підприємництва;
- стабілізація грошового обігу шляхом девальвації;
- максимальне використання ринкових механізмів і конкуренції;
- скасування контролю над цінами та заробітною платою, вільний допуск товарів на внутрішній ринок;
- структурна перебудова економіки, приватизація промисловості, її перехід з бюджетного фінансування на кредитне;
- забезпечення політичної стабільності.

Сучасні виклики світового економічного розвитку зумовлюють появу нових функцій Фонду:

- врегулювання національних і регіональних фінансових криз шляхом скасування валютних обмежень по міжнародним поточних операціях;
- підтримка ринкових трансформацій у постсоціалістичних країнах шляхом надання фінансової та консультативної допомоги.

Одним з підходів мінімізації негативного транскордонного впливу в сфері міжнародної торгівлі і фінансів є обмеження заходів, що сприяють виникненню валютного перекосу, розбіжності офіційного і ринкового курсу валюти. В зв'язку з цим корисним є механізм оцінки зовнішньої збалансованості МВФ (External Balance Assessment) для виявлення валютних

курсів і сальдо зовнішніх операцій, що відповідають принципам та цілям проведеної політики. Держави при цьому повинні будуть усувати виявлені відхилення від наміченого курсу. Важливим фактором у зв'язку з цим буде і підтримка механізму міжнародною спільнотою, що додасть оцінками і рекомендаціям МВФ додаткової ваги [6].

Світові економічні події останніх років висвітлили низку недоліків і проблем, характерних для сучасної системи наднаціонального валютно-фінансового регулювання. Зокрема, МФО виявилися нездатні запобігти появі і поширенню кризових явищ у світовій фінансовій системі. Рекомендовані Фондом програми подолання кризи 1998-1999 рр. продемонстрували свою неефективність, тому що були розраховані на подолання лише макроекономічної кризи і припускали різке підвищення процентних ставок і бюджетні обмеження, не враховуючи роль структурних економічних чинників (нестійкість банківської системи, вади в системі корпоративного управління, залежність банків від залучення зарубіжних фінансових ресурсів тощо). Також МВФ заперечував необхідність прийняття негайних заходів з метою припинення відтоку капіталу з країн, охоплених кризою, і початку переговорів з приватними кредиторами та інвесторами щодо реструктуризації боргу, що було результатом недооцінки масштабів кризи. В результаті подібних дій МВФ, нездатних подолати наслідки світової фінансової кризи, до 2007 року країни втратили довіру до кредитних інструментів Фонду [13]. Дії МВФ також виявилися нездатні запобігти кризі 2008 року, що говорить про необхідність перегляду базових підходів до діяльності організації та пошук нового формату міжнародного співробітництва в області наднаціонального валютно-фінансового регулювання. Одним з перспективних напрямків є реалізація регіонального підходу до регулювання міжнародної фінансової системи, що здатне частково ізолювати кризи в рамках конкретного макрорегіону.

Таким чином, в контексті поглиблення інтернаціоналізації економічних відносин і глобалізації світових фінансів зростає економічна залежність країн

одна від одної. Так, економічний розвиток країни значною мірою залежить від економічних показників інших країн та від наявності відкритої і стабільної глобальної економічного середовища. У зв'язку з цим підвищується відповідальність країн за реалізовану економічну і фінансову політику, що в свою чергу обумовлює необхідність поглиблення міжнародного співробітництва, в першу чергу на багатосторонній основі – на рівні міжнародних фінансових організацій. Важливе значення при цьому має максимально можлива деполітизація рішень МФО, збільшення їх відповідальності за прийняті рішення і пропоновані рекомендації, зростання прозорості діяльності, застосування цільового підходу при взаємодії з країнами, облік результатів сучасних наукових досліджень і розробок, а також постійна адаптація до мінливих умов світового економічного розвитку.

Міжнародний банк реконструкції та розвитку є спеціалізованою установою ООН, яку було створено в 1944 році, одночасно з Міжнародним валютним фондом. Початковою метою створення було сприяння повоєнній розбудові, а з часом МБРР разом із Міжнародною асоціацією розвитку увійшов до складу Групи Світового Банку. Сьогодні, головним напрямом діяльності є сприяння зниженню бідності у всесвітньому масштабі.

Реконструкція залишається одним з важливих напрямків діяльності Банку, враховуючи завдання ліквідації наслідків стихійних лих і постконфліктного відновлення, які стоять перед країнами, що розвиваються країнами і країнами з перехідною економікою. Однак керівники суттєво розширили масштаби своєї діяльності. Тепер Банк фінансує проекти в соціальній сфері, сприяє скороченню бідності, полегшення тягара заборгованості та підвищення ефективності державного управління. Діяльність МВФ та МБРР взаємопов'язана, вони доповнюють один одного. Причому членом МБРР може стати лише член МВФ.

Європейський банк реконструкції і розвитку було створено в Лондоні в 1990 році. Головною метою функціонування цієї міжнародної фінансової організації є сприяння економічній трансформації країн з перехідною

економікою – передусім, це стосується країн соціалістичного табору, республік колишнього СРСР, країн Східної та Центральної Європи. Особливістю співробітництва країн з Європейським банком реконструкції і розвитку є ліміт кредитування проектів – в межах 15-150 млн. доларів.

1.2. Основні форми і напрямки співпраці країн з міжнародними фінансовими організаціями

Міжнародні фінансові організації виконують важливі функції в світовій економіці, зокрема:

- впорядкування відносин між основними суб'єктами глобальної економічної системи. В умовах розширення торгово-економічних зв'язків між окремими країнами та зміною їх характеру виникає необхідність забезпечення постійного функціонування фінансової, кредитної та валютної системи в світовому масштабі;
- налагодження співробітництва між країнами та державами. В умовах послаблення ідеологічного протистояння ця задача стає все більш актуальною;
- узагальнення інформації, її упорядкування та аналіз з метою виявлення проблем розвитку світової господарської системи та розробки відповідних заходів.

За основними цілями та рівнем універсальності серед міжнародних фінансових організацій виділяють світові організації, регіональні організації та спеціалізовані організації (діяльність яких охоплює певну сферу господарської системи).

До основних критеріїв класифікації міжнародних фінансових організацій відносять умови вступу, характер повноважень, коло компетенції учасників.

За першим критерієм, розрізняють міжнародні фінансові організації

відкритого та закритого типу. Міжнародні фінансові організації відкритого типу передбачають можливість участі кожної держави, що дотримується основних принципів і статуту. Закриті організації здійснюють прийом нових учасників лише за запрошенням та рекомендаціями засновників.

За характером повноважень (функціональною спрямованістю) розрізняють міжнародні організації загальної та спеціальної компетенції. Більшість фінансових організацій відносяться до організацій зі спеціальною компетенцією, однак окремі функції міжнародного фінансового регулювання виконують інші міжнародні організації не фінансової спрямованості. Серед міжнародних фінансових організацій найбільшу компетенцію має Міжнародний Валютний Фонд.

Відповідно до повноважень розрізняють:

- міжнародні фінансові організації координаційного типу – які поділяють свої повноваження із урядами країн-учасників (відповідно, існує розмежування за співвідношенням повноважень та способом регулювання);
- міжнародні фінансові організації з окремими наддержавними функціями – в установчих документах вказано сфери обмеження повноважень держави та умови прийняття рішень, які потребують згоди організацій;
- наддержавні міжнародні фінансові організації – функції яких полягають у розробці обов'язкових норм і правил для країн-учасників та контролі за їх виконанням.

За географічним поширенням міжнародні фінансові організації поділяють на глобальні та регіональні. До глобальних організацій відносять ті, членами яких може бути країна з будь-якої частини світу. Прикладами таких організацій є Міжнародний валютний фонд, група Світового банку, Банк міжнародних розрахунків. З певними обмеженнями до таких організацій можливо віднести також Паризький та Лондонський клуби кредиторів – останні є неформальними організаціями, однак вирішують питання пов'язані із регулюванням боргових зобов'язань.

Регіональні фінансові організації поширюють свою діяльність в певних країнах – Європейський центральний банк, Європейський банк реконструкції та розвитку, Європейський інвестиційний банк тощо.

За основними напрямками діяльності можна виділити наступні типи організацій:

- міжнародні фінансові організації, які займаються питаннями регулювання валютно-кредитних відносин;
- міжнародні фінансові організації, які здійснюють координацію бюджетної, кредитної та валютної політики окремих держав з метою розробки спільних рішень у фінансовій сфері;
- міжнародні фінансові організації, які здійснюють збір інформації, аналітичні дослідження та розробку рекомендацій щодо розв'язання проблем глобального економічного розвитку;
- міжнародні фінансові організації, що виконують усі перераховані функції.

Таким чином, можна виокремити наступні групи міжнародних фінансових організацій:

- Бреттон-Вудські організації – універсальні, всесвітні за членським складом. Прикладом таких організацій є Міжнародний банк реконструкції та розвитку та Міжнародний валютний фонд;
- фінансові організації створені з метою міжсистемної допомоги. Міжнародна агенція розвитку (МАР) має на меті допомогу країнам, що розвиваються, в той час як Європейський банк реконструкції та розвитку – країнам з перехідною економікою

Також при класифікації міжнародних фінансових організацій використовують принципи, які застосовують для класифікації світових економічних організацій.

Так, за принципом сфери багастороннього регулювання, виокремлюють наступні групи міжнародних економічних організацій:

- організації регулювання окремих галузей світового господарства,

сприяння міжнародного економічно-господарського співробітництва;

- організації регулювання міжнародної торгівлі;
- регіональні міжнародні економічні організації;
- організації з питань регулювання підприємницької діяльності;
- організації сприяння розвитку міжнародних господарських зв'язків.

Усі групи організацій об'єднують міждержавні або багатосторонні організації та неурядові організації, метою яких є розвиток торгово-економічних зв'язків між окремими країнами. Серед них виділяють наступні групи:

- міжнародні універсальні організації – цілі діяльності яких відповідають інтересам усіх держав світу. До таких організацій можна віднести Міжнародний валютний фонд та Міжнародний банк реконструкції та розвитку;

- міжнародні (регіональні) організації, створені урядами держав з метою вирішення спільних економічних проблем. Прикладом такої організації є Європейський банк реконструкції та розвитку;

- неформальні об'єднання держав – групи економічно розвинутих країн, уряди яких приймають рішення та розроблюють спільну стратегію поведінки в економічній сфері. Прикладом такого об'єднання є G7 та G20;

- спеціалізовані міжнародні організації регулювання та розвитку торгово-економічних, фінансово-кредитних відносин тощо.

Створення цих міждержавних організацій багато в чому зумовлене необхідністю вирішення формально різних, але взаємопов'язаних завдань. З одного боку, процес глобалізації світогосподарських зв'язків висвічує проблеми і протиріччя, що зберігаються на національному рівні між регулюючими функціями державних адміністративних органів і потребами безперешкодного розвитку національних продуктивних сил. В цьому плані міждержавні інститути, а також узгоджені правові норми, що лежать в їх основі, перешкоджають спробам порушення конкурентного середовища на національному рівні.

З іншого боку, багатосторонні організації є тими механізмами, в межах яких представники національних адміністрацій країн-учасниць можуть вести переговори про взаємне усунення перешкод на рівні міждержавних відносин. Іншими словами, діяльність міжнародних інститутів дозволяє «розчищати» дорогу процесам глобалізації як на національному, так і міжнародному рівнях.

Найбільш універсальною міжнародною фінансовою організацією є Міжнародний валютний фонд, який виконує регулюючі, консультативні та фінансові функції. Країни-члени МВФ мають здійснювати свою економічну політику відповідно до зобов'язань та під постійним спостереженням з боку Фонду. В центрі уваги МВФ знаходяться проблеми валютних курсів, що є ключовим питанням в умовах зростання економічної глобалізації та руйнування протистояння двох політичних систем. Саме розпад соціалістичного табору перетворив МВФ на світову організацію.

МВФ проводить щорічні консультації з представниками країн-учасників, на яких обговорюються питання, пов'язані із станом платіжного балансу, зовнішнього боргу, грошово-кредитної, фіскальної та валютної політики. За необхідності, МВФ може посилювати контроль країни за трьома основними напрямками:

- розробка стандартів подання статистичної інформації відносно економічного розвитку країни та їх своєчасне подання;
- збільшення консультацій. Окрім щорічних консультацій також проводять спеціальні зустрічі представників Фонду та поширюють обговорення питань економічного розвитку країни на засіданнях Ради керуючих;
- ключовими питаннями консультацій є політика країн-учасників, оцінка руху капіталу та економічного потенціалу тих країн, які поширюють свій вплив в регіоні.

Спочатку статут МВФ передбачав, що всі члени організації приймають на себе зобов'язання щодо співпраці з метою підтримки стабільності

світових валютних курсів і запобігання девальвації на світовій фінансовій арені. Цінність валют визначалася в золоті. Країни-учасниці, які хотіли змінити збільшити або зменшити вартість своїх валют, були зобов'язані заздалегідь проконсультуватися з Фондом. З 1978 року офіційно валютні курси більше не були «прив'язані» до золотих запасів, також знімалися вимоги з приводу обов'язкових консультацій з МВФ по приводу зміни валютних курсів. В кінцевому підсумку держави змогли вільно визначати власний валютний режим: тепер їм стало можливо вводити режим вільного відкритого або керуючого курсу своєї національної валюти, «прив'язувати» курс цієї валюти до інших валют або «кошиків» валют, укладати співробітницької угоди у фінансовому секторі з іншими державами і т.д.

Міжнародний валютний фонд за задумом творців післявоєнної міжнародної фінансової системи уявляли в ролі певного регулятора митних тарифів і торгових бар'єрів шляхом недискримінації окремих країн, і не на шкоду третім державам. В результаті такої політики повинні були бути досягнуті рівні фінансові можливості для всіх учасників глобальної економічної системи. Однак, з самого початку існування МВФ було зрозуміло, що найбільший вплив на політику Фонду здійснюватиме США з країнами Західної Європи, що спочатку ставить країни в нерівне становище на міжнародному фінансовому ринку. МВФ відігравав вагомий роль у зміні фінансової політики багатьох держав-учасників, в деяких випадках таке втручання стало призвело до серйозних фінансових криз, а саме до знецінення національних валют. Але, незважаючи на такі наслідки, в завдання Фонду входило налагодження конструктивного діалогу для подолання фінансових труднощів.

Згідно зі статтею 44 Угоди про заснування Європейського банку реконструкції та розвитку від 29 травня 1990 на території кожної країни-члена Банку, серед іншого, надається статус відповідно до статті 45 Угоди про заснування ЄБРР: «Банк має повну правосуб'єктність» і діє як самостійний суб'єкт в рамках, покладених на нього повноважень, для

досягнення відповідних цілей і функцій. На території держави-члена ЄБРР має повну правоздатність: на укладання договорів, на придбання та розпорядження нерухомим та рухомим майном, і на збудження процесуальних дій.

На території країн-учасників ЄБРР використовує систему імунітетів, вилучень та привілеїв, зазначених в Розділі 8 Угоди про заснування. Використання привілеїв співробітниками Банку на території України має на меті ефективне виконання функцій та досягнення цілей.

Також ЄБРР має право на заснування філій (агенцій) на території кожної країни-члена Банку. Особливістю функціонування ЄБРР є значні дослідження кожного регіону з метою чіткого розуміння потенціалу та проблем окремої країни (регіону). ЄБРР є найбільшим іноземним інвестором в приватному секторі країн-учасників, тому як правило здійснює інвестиції в масштабах усього регіону або декількох країн.

РОЗДІЛ 2

МАСШТАБИ ТА ДИНАМІКА СПІВРОБІТНИЦТВА УКРАЇНИ З МІЖНАРОДНИМИ ФІНАНСОВИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ

2.1. Масштаби та динаміка співробітництва України з Міжнародним валютним фондом

Фактично одразу від проголошення незалежності, уряд України розпочав роботу з метою приєднання до системи міжнародних фінансових організацій. Україна стала членом МВФ в 1992 році, відповідно до Закону України «Про приєднання до Міжнародного валютного фонду, Міжнародного банку реконструкції та розвитку, міжнародної фінансової корпорації, Міжнародної асоціації розвитку і Багатосторонньої агентству по гарантії інвестицій» від 30.06.1992 р.

Активізація співпраці України з МВФ розпочалася в 1994 році в рамках програм STF, Stand-by і EFF (механізм розширеного фінансування), за умовами яких було отримано кошти в розмірі 4,3 млрд. дол. США. Основним призначенням фінансової допомоги було покриття дефіциту платіжного балансу, зокрема закупівлі паливно-мастильних матеріалів, сировини та продукції агропромислового комплексу.

Іншим напрямком використання наданих кредитів було створення валютних резервів, що дозволило у відносно короткий термін здійснити грошову реформу, забезпечити конвертованість та стабільний курс національної валюти. Разом з тим, збільшення обсягів валютних резервів країни є непрямим підтвердженням фінансової стабільності, що зумовлює високий рівень довіри з боку іноземних інвесторів, урядів інших країн та міжнародних організацій.

У співпраці України з МВФ в рамках кредитних програм можна виділити наступні етапи (табл. 2.1).

Таблиця 2.1

Періодизація співробітництва України з МВФ

1994-1995 рр.	надання фінансової допомоги у вигляді системної трансформаційної позики (STF-Systemic Transformation Facility) на суму 498,7 млн. СПЗ або 763,1 млн. дол. США для підтримки платіжного балансу України. Через невиконання Україною низки умов програма була завершена передчасно.
1995-1998 рр.	отримано кредитів на загальну суму 1318,2 млн. СПЗ (1935 млн. дол. США.) за трьома річними програмами Stand-By. Головною метою цих кредитів була підтримка курсу національної валюти і фінансування дефіциту платіжного балансу України.
1998-2002 рр.	розпочато програму розширеного фінансування, яка передбачала надання Україні кредиту на загальну суму 2,6 млрд. дол. США. У грудні 2000 року термін дії Програми EFF було продовжено до вересня 2002 року, однак Фонд так і не надав Україні залишкової суми кредитів (визнавши негативними висновки останнього перегляду ходу виконання програми).
2004-2005 рр.	запровадження випереджальної програми Stand-by, згідно якої передбачалася можливість для України отримати кредит на суму 411,6 млн. СПЗ, що є еквівалентом 600 млн. дол. США.
2005-2006 рр.	співпраця України і МВФ зосереджена на наданні технічної і технологічної допомоги, спрямованої на усунення загрози стабільності економіки і вирішення проблем, що пов'язані з грошовою, макроекономічною, валютною, податковою, бюджетною, політикою.
2008-2012 рр.	в умовах незадовільної кон'юнктури на світовому ринку, коли обсяги попиту на експортовану Україною продукцію в інших країнах скоротилися і обсяги виробництва всередині країни впали в зв'язку з рецесією, а обсяги імпорту збільшились з метою задоволення потреб внутрішнього ринку, Україні потрібна фінансова підтримка МВФ.

У 2014 році Україна мала виплатити 1 млрд. 752 млн. СДР, а в 2015 році – 980 млн. СДР, що є найменшою сумою протягом усього періоду співробітництва. В квітні 2014 р. було підписано дворічну програму Stand-by кредитування України на суму 17,01 млрд. дол., проте через макроекономічну нестабільність та погіршення кредитного рейтингу (фактично у 2014 році гірший кредитний рейтинг був лише в Аргентині) наприкінці року умови програми було переглянуто.

11 березня 2014 р. Радою директорів МВФ було ухвалене рішення щодо збільшення обсягів фінансування України, оскільки без зовнішніх запозичень державі із високою вірогідністю загрожувало банкрутство. Передбачалася чотирирічна програма розширеного кредитування (EFF) замість діючої на той час Stand-by, розрахованої на два роки. При цьому термін повернення кредитних коштів у розмірі 40 млрд. дол. США становив близько 10 років (замість 6 за попередньою програмою), при цьому питома вага МВФ дорівнювала 17,5 млрд. дол. США (12,4 млрд. СДР).

Більшість фахівців проголошували неминучий дефолт, оскільки на початку 2015 року відбулася значне падіння курсу національної валюти та існували загрози політичної нестабільності і розширення військових дій на Сході України. Станом на кінець серпня значна кількість аналітиків вважала дефолт фактично невідворотним, однак вже 29 вересня кредитний рейтинг України оцінювали як «вибірковий дефолт», а за підсумками завершення переговорів 19 жовтня вдалося домовитися із кредиторами щодо реструктуризації боргів. До кінця 2015 року кредитний рейтинг було підвищено до рівня В- / В, що практично означало виведення України із зони ризику.

Згідно програми розширеного фінансування (EFF), передбачалося виділення в 2015 році МВФ чотирьох траншів (перший – у розмірі 5 млрд. дол. США, інші три – на загальну суму 1,6 млрд. дол. США). Протягом наступних трьох років Україна отримала ще чотири транші в розмірі від 620 до 630 млн. дол. США [2].

2.2. Масштаби та динаміка співробітництва України з Європейським банком реконструкції та розвитку

Європейський банк реконструкції та розвитку сьогодні є одним із ключових фінансових партнерів України та найбільшим за обсягами

регіональним кредитором. Кредити надані ЄБРР спрямовуються на сприяння державних реформ, економічному розвитку шляхом підтримки, як приватного сектору, так і державних підприємств. ЄБРР надає широкий спектр банківських послуг на умовах прозорості, справедливості та надійності. В сучасних умовах соціально-економічного розвитку України, зокрема обраного курсу на євроінтеграцію, ЄБРР виступає в якості стабільного джерела довгострокових кредитних ресурсів. Разом з тим, умови отримання фінансової допомоги від ЄБРР є найбільш вигідними в напрямку розвитку ключових галузей економіки, що надає можливість реалізації проектів за найвищими стандартами експертизи та з використанням сучасних науково-технічних досягнень.

ЄБРР фінансує проекти і напрямки діяльності шляхом

1) надання / участі в позиках:

- комерційним банкам;
- підприємствам приватного сектора;
- державним підприємствам;
- іншим зацікавленим установам;

2) інвестування:

- в акціонерний капітал підприємств приватного сектора з метою їх розвитку;
- в акціонерний капітал будь-якого державного підприємства з метою полегшення його переходу у приватну власність;
- в акціонерний капітал будь-якого державного підприємства, яке діє в умовах конкуренції;
- за допомогою гарантованого розміщення цінних паперів, що випускаються як у приватних підприємствах, так і державними підприємствами;

3) надання гарантій, а також надання фінансових консультацій і надання сприяння в інших формах:

- підприємствам приватного сектора;

- підприємствам державного сектора;
- іншим підприємствам (банкам, фінансовим установам);

4) надання або участі в позиках або шляхом надання технічної допомоги для реконструкції або розвитку інфраструктури, включаючи природоохоронні програми, необхідні для розвитку приватного сектора і для переходу до економіки, орієнтованої на ринок.

ЄБРР інвестує проекти, як в фінансовому секторі, так і в реальних секторах економіки, вкладаючи кошти в створення нових підприємств і направляючи інвестиції в існуючі компанії. Клієнти Банку мають різні організаційні форми і розміри і діють в самих різних галузях економіки держав-членів, але в основі всіх проектів лежить дотримання ключових принципів прозорості та стійкості.

Пріоритетними для фінансування ЄБРР є наступні сектори економіки:

- агропромисловий комплекс;
- інформаційні та комунікативні технології;
- муніципальна інфраструктура;
- правова реформа;
- природні ресурси;
- промислове виробництво та послуги;
- транспорт;
- стійке ресурсовикористання і зміна клімату;
- фінансові установи;
- фонди прямих інвестицій;
- енергетика;
- ядерна безпека.

Для прийняття рішення про надання фінансування ЄБРР готує стратегії по кожній країні операції. Слід зазначити, що до складу Банку входить Економічний департамент, який грає ключову роль в розробці галузевих стратегій і стратегій по країнам, і бере участь в стратегічному діалозі з національною владою та іншими міжнародними фінансовими організаціями.

Економічний департамент здійснює керівництво програмою економічних досліджень, де центральне місце займають стратегічні темпи операцій самого Банку, що мають велике значення для країн. Програма передбачає проведення масштабних досліджень (в таких сферах, як діяльність підприємства, умови для підприємницької діяльності, організація управління, результати банківської діяльності та життя людей в умовах перехідного процесу), ретельна оцінка впливу проектів, а також інших емпіричних і прикладних теоретичних досліджень [28] .

Стратегії затверджуються Радою директорів Банку і включають огляд політичних та економічних подій, і визначають пріоритетні сфери діяльності ЄБРР. У деяких випадках виявлені Банком потреби в допомозі мають загальний характер для більшості країн регіону, об'єднуючи ці стратегії, прагнучи стимулювати виробничі інвестиції в кожній країні.

Фінансування у національних валютах є одним з найбільш динамічних і актуальних інструментів ЄБРР, реалізація якого спрямована на надання потужної інвестиційної підтримки на національному рівні. Такий інструмент надзвичайно вигідний національним виробникам, які не мають валютної виручки, оскільки відсутні валютні ризики, заходи валютного регулювання і контролю. Фінансування за допомогою фінансових інструментів у національних валютах на сьогодні – одна з найголовніших переваг Банку.

Позикові операції ЄБРР в національних валютах сприяють: підвищенню кредитної якості проектів, що одержують прибуток виключно в національній валюті, шляхом усунення валютних ризиків; направленню короткострокової ліквідності в реальний сектор економіки; збільшенню термінів погашення кредитів, номінованих в національній валюті; фінансуванню на основі випуску високорейтингових облігацій класу «ААА», як альтернативи державним цінним паперам, що підвищує прозорість процентних ставок; створенню механізму для диверсифікації кредитних портфелів локальних інвесторів; отриманню доступу на локальний ринок для іноземних інвесторів, що дозволяє розділити кредитні і валютні ризики (це

часто є умовою для присутності таких інвесторів на локальному ринку державних і корпоративних облігацій).

За 25 річний період співробітництва з Україною (станом на початок липня 2017 року) за всіма напрямками співробітництва Банком було затверджено 380 проектів на загальну суму 11,822 млрд. євро. Слід зазначити, що загальна вибірка за цими проектами становила 8,756 млрд. євро, або 74,1 %, що є достатньо високим показником.

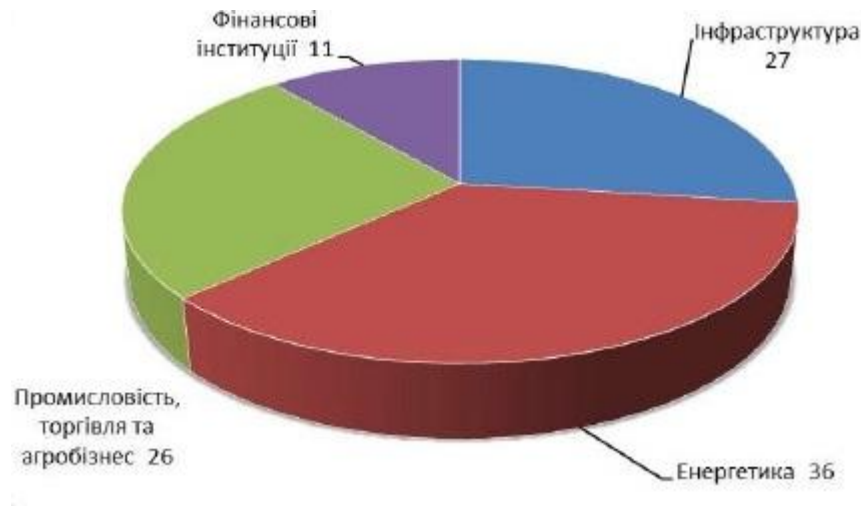

Рис. 2.1. Галузева структура інвестицій ЄБРР в Україні станом на 31.12.2017 (із урахуванням невиконаних зобов'язань) [19]

Актуальний стан галузевої структури інвестицій ЄБРР в Україні у відсотках відображений на рис. 2.1.

ЄБРР реалізовував 169 проектів в Україні на загальну суму 3,836 млрд. євро. Операційні активи Банку в Україні складають 2,132 млрд. євро, а участь в акціонерному капіталі українських підприємств – 11 % від загального портфелю активів Банку в Україні [19].

Слід зазначити, що останніми роками намітилася тенденція до зниження як щорічної кількості проектів, так і сум фінансування (рис. 2.2). Тенденції останніх років свідчать про значну переорієнтацію кредитного портфелю банку у бік збільшення частки фінансування державного сектору. Так, питома вага приватного сектору в загальному кредитному портфелі Банку за останні 5 років скоротилась з 60 % до 47 % і, відповідно, частка у

державному секторі зросла з близько 40 % до 53 % від загального обсягу портфелю ЄБРР. Така тенденція може свідчити про те, що в період політико-економічної нестабільності та суттєвого падіння економічної активності в Україні Банк схильний до мінімізації ризиків. Збільшення кредитування в держсекторі, який історично є менш ризикованим для Банку, відповідним чином збалансувало кредитний портфель ЄБРР.

Рис. 2.2. Щорічні фінансування та кількість проектів ЄБРР в Україні [19]

Сьогодні спостерігається ситуація, коли Європейський банк реконструкції і розвитку скорочує темпи кредитування українських програм. Протягом 2018 року ЄБРР профінансував в нашій країні 21 кредитний проект на загальну суму в 450 млн. євро, що значно менше показників попереднього року, коли ЄБРР вклав в Україну 740 млн. євро. У 2017 році Україна займала перше місце за обсягами фінансування в Східній Європі і Кавказі. А якщо говорити про загальні обсяги фінансування Європейського банку по всьому світу, то Україна була третьою після Туреччини (1,54 млрд. євро) і Єгипту (1,41 млрд. євро).

В останні роки українська влада покладала великі надії на спільний проект з фінансування поставок газу в нашу країну. Американський конгломерат Goldman Sachs спільно з Європейським банком повинні були надати НАК «Нафтогаз» синдикований кредит загальним обсягом 250 млн. євро (100 млн. євро – ЄБРР). Гарантом кредитної угоди повинна була стати

американська урядова організація Overseas Private Investment Corporation (OPIC). Однак, протягом 2018 року стало зрозуміло, що реалізація проекту відкладена на невизначений термін.

Сьогодні ефективне співробітництво з ЄБРР є максимально вигідним для України в контексті залучення та використання міжнародного фінансово-кредитного потенціалу в умовах затяжної економічної нестабільності і зовнішньої агресії. Розвиток гривневого кредитування МФО може сприяти загальному посиленню кредитної активності банківської системи з акцентом на розвиток реального сектору економіки. А це надзвичайно важливо в нинішніх умовах.

ЄБРР також продовжує залишатись одним з каталізаторів розвитку міжнародного фінансового співробітництва, розширюючи його завдяки залученню партнерів до співфінансування проектів, активно діючи і розширюючи фінансування у ключових сферах. Державна політика щодо розвитку співробітництва з МФО має відповідати реальним тенденціям в цій сфері. Розробка нових стратегічних документів співробітництва з МФО має врахувати ключові аспекти реальної картини взаємного співробітництва, забезпечити режим максимального сприяння для реалізації взаємовигідних заходів за участі міжнародних партнерів, з безперечним урахуванням і дотриманням національних інтересів країни.

2.3. Масштаби та динаміка співробітництва України зі Світовим банком

З часу вступу України до Світового банку в 1992 р. головною метою співпраці було надання активної підтримки в переході новоствореної української держави від адміністративно-командної економіки до ринкової. Також Банк сприяв модернізації бюджетної системи країни шляхом створення державного казначейства, поліпшення загальної фінансової та

платіжної дисципліни. Не менш важлива роль відводилася Банку в процесі започаткування реформи фінансового та банківського секторів, удосконаленні системи соціальної допомоги, поліпшенні бізнес-середовища та сприянні вступу України до СОТ.

Проекти, здійснювані за підтримки Світового банку, покликані сприяти створенню робочих місць, покращенню водопостачання та енергопостачання, удосконаленню фінансової системи, передачі знань і новітніх технологій. Вони мають також допомагати Україні використовувати природні ресурси, не завдаючи при цьому шкоди навколишньому середовищу.

Стратегію партнерства Світового банку та України на 2012-2016 рр. було схвалено Радою виконавчих директорів Світового банку в лютому 2012 року. Метою цієї Стратегії є надання Україні допомоги в реалізації її амбіційної програми економічних реформ та інтеграції з ЄС.

У ході даної співпраці виділяються два центральних напрями досягнення стабільного соціально-економічного прогресу в Україні:

- допомога Світового банку в поліпшенні державних послуг, стабільності й ефективності державних фінансів, а також у досягненні більш прозорого та підзвітного використання державних ресурсів.

- сприяння економічному зростанню та підвищенню конкурентоспроможності країни. Акцент робиться на поліпшенні середовища для ведення бізнесу та залученні внутрішніх і прямих іноземних інвестицій з метою підвищення продуктивності та спрямуванні державних інвестицій у розвиток найважливішої державної інфраструктури [22, с. 243].

Нині Світовий банк працює в Україні, надаючи їй допомогу в реалізації програм, мета яких — поліпшення життя звичайних громадян завдяки модернізації інфраструктури, запровадженню систем допомоги бідним, підтримці у створенні системи ефективнішого управління державними ресурсами.

Щодо досягнень співпраці Світового Банку та України, то в державному секторі діяльність Банку спрямовувалася на:

- створення Державної комісії з цінних паперів і фондового ринку;
- розробку Національних стандартів бухгалтерського обліку для державного сектора, які були схвалені в повному обсязі;
- розробку та впровадження повністю функціональної автоматизованої системи Державного казначейства.

За рахунок удосконалення Світовим банком податкової системи та модернізації Державної податкової служби, було здійснено скорочення на 55 % податкових пільг і привілеїв; досягнуто підвищення рівня вчасної сплати податків на 32 %.

Результатом надання підтримки місцевим громадам стали 373 відремонтовані школи та дитячі садки, 59 оновлених культурних центрів місцевих громад і 47 відновлених пунктів медичної допомоги та ряд інших заходів.

Діяльність банку спрямовувалася також на підвищення довіри до банківського сектора, припинення масового відтоку коштів з депозитних рахунків. Близько 6 мільйонів осіб, які зберігали кошти на банківських депозитних рахунках, після 2009 р. знову одержали доступ до своїх депозитів унаслідок реалізації програми реабілітації фінансового сектора. Також варто відмітити, що упродовж періоду 2006-2012 рр. сукупна динаміка експорту збільшилася на 20 % [20].

Нинішній кредитний портфель інвестиційних проектів Банку в Україні складається з 11 операцій на загальну суму 1,72 млрд. дол. США. Відтоді, як Україна стала членом Світового банку в 1992 р., Банк надав Україні близько 7 млрд. дол. США на фінансування 40 проектів і програм [19, 20].

Більшість реалізованих проектів є середньостроковими (5-10 років), підписані до 2009 р. й досі реалізуються. Проект «Покращення автошляхів та безпеки руху» на суму 400 млн. дол. США, підписаний у квітні 2009 р., забезпечує фінансування на оновлення ділянки довжиною 150 км автошляху Київ – Харків і ліквідації аварійно небезпечних місць національної мережі автошляхів [8]. У вересні 2012 р. було підписано «Другий проект

покращення автошляхів та безпеки руху» в розмірі 450 млн. дол. США, у рамках якого надаватиметься фінансування на оновлення ділянки Лубни – Полтава автошляху Київ – Харків. Також у грудні 2012 р. було підписано проект додаткового фінансування для розвитку системи державної статистики для моніторингу соціально-економічної трансформації на 10 млн. дол. США. Незважаючи на деякий спад активності співпраці між Банком і Україною, який спостерігався останні декілька років, 2013 р. розпочато реалізацію двох нових проектів загальною сумою 460 млн. дол. США та досягнуто рівня 2010 р. [8].

Проте оцінка ефективності даної співпраці не є однозначною. Стратегії, які використовувалися Банком в Україні, не принесли належного позитивного результату, а більшість проектів, що реалізовувалися, не були успішними. Подальший розвиток співробітництва зі Світовим банком має базуватися на посиленні ролі української сторони. Вона має проявляти більшу активність щодо ініціювання проектів, а не чекати пропозицій Світового банку. Також варто додати, що оцінка доцільності та прогнозування ефективності майбутнього проекту має покладатися здебільшого на органи української влади та національних незалежних експертів [8].

Максимальний соціально-економічний ефект від співпраці України та Світового банку може бути досягнутий за рахунок дотримання таких вимог:

- 1) максимальна відповідність форм і способів надання допомоги Банку потребам економічного та соціального розвитку України;
- 2) орієнтація на забезпечення політичного, економічного та фінансового зростання держави;
- 3) проведення ретельного аналізу щодо залучення позикових коштів Світового банку. Кредитування необхідно здійснювати тільки у разі відсутності можливості внутрішнього залучення (з державного бюджету, через комерційне кредитування, надання приватних гарантій);
- 4) використання залучених коштів Світового банку як реального

джерела погашення боргів виключно з метою їх ефективного і повного використання;

5) застосування різних механізмів співпраці з Банком, що будуть найбільш вигідними при реалізації кожного окремого проекту;

6) першочерговість економічної безпеки країни, що може бути забезпечено за рахунок кількісного обмеження обсягів позик [15].

Критика щодо діяльності Світового банку існує і з боку світової спільноти, оскільки, як показала практика, частка країн, економічні показники яких значно покращилися за рахунок підтримки Банку, досить незначна, близько 15 %. Цей факт свідчить про низьку ефективність Банку, проте не можна однозначно характеризувати діяльність Банку, як малоефективну. Якщо макроекономічні показники деяких країн і не досягли бажаного рівня, вклад Світового банку являє собою досить значну допомогу країнам, що розвиваються у подоланні проблеми бідності, голоду та ряду інших глобальних проблем.

Проте, не зважаючи на критику, співпраця зі Світовим банком, як одним із головних зовнішніх позичальників, залишається досить важливою для соціально-економічного розвитку країни в майбутньому. Українська влада заявила, що готова здійснити необхідні кроки, щоб отримати кредити на загальну суму у близько 850 млн. дол. США. Першочерговими є «Друга програмна позика на реабілітацію фінансового сектора» на суму у 350 млн. дол. США і «Четверта позика на політику розвитку» на суму у 500 млн. дол. США. Також у заяві зазначалося, що активізація співпраці зі Світовим банком сприятиме ефективному реформуванню економіки України в середньостроковій перспективі [30].

РОЗДІЛ 3

ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ СПІВРОБІТНИЦТВА ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЙОГО ДИВЕРСИФІКАЦІЇ

3.1. Поточне співробітництво України з міжнародними фінансовими організаціями

Сьогодні Україна є членом таких міжнародних фінансово-кредитних організацій, як Міжнародний валютний фонд (МВФ), Світовий банк, Європейський банк реконструкції та розвитку (ЄБРР), Європейський інвестиційний банк (ЄІБ). Саме ці інституції проводять активну роботу щодо надання фінансової, технічної допомоги і кредитування.

Україна як країна з транзитивною економікою є сьогодні найбільш незахищеною від ринкової кон'юнктури, яка склалася під тиском не лише економічних факторів, але й політичних процесів кінця 2013 року - 2018 року. Значний економічний потенціал країни сьогодні частково реалізується саме за допомогою тісної співпраці з міжнародними фінансовими організаціями в багатьох напрямках.

Співпраця України та Світового банку була і залишається досить плідною. За роки незалежності за підтримки Банку було профінансовано 40 проектів різного соціально-економічного спрямування. Попри те, що економіка України не набула стрімкого розвитку за цей період, наявність позитивного ефекту від даної співпраці не можна заперечувати. Було досягнуто значних покращень у соціальній сфері, сфері освіти та розвитку інфраструктури.

У подальшій співпраці уряду України з Банком підвищеної уваги потребують механізми здійснення кредитування, а також підготовки та обрахування ефективності запланованих проектів.

Проаналізувавши співробітництво з провідними міжнародними фінансово-кредитними організаціями, можемо дійти висновку, що кожна з

цих інституцій є важливим стратегічним партнером для України та допомагає вирішувати проблеми у фінансово-бюджетній сфері, реалізовувати важливі проекти у галузях транспорту, електроенергетики, інфраструктури, освіти, зв'язку тощо [7].

З початку 2018 р. в активній фазі реалізації знаходиться 10 інвестиційних проектів Світового Банку на суму 3,1 млрд дол. США у таких сферах: сприяння дорожній галузі; енергоефективність та енергетична безпека; комунальні послуги; послуги та фінансування у соціальному секторі та секторі охорони здоров'я¹⁴. Не дивлячись на значні можливості фінансової співпраці, недоліком співпраці зі Світовим банком є відсутність системності у наданні фінансової підтримки Україні та недотримання термінів у процесі реалізації проектів, визначених договірними документами, що зумовлює необхідність визначення стратегічних напрямів співпраці та забезпечення ефективності їх реалізації.

Активізація подальшої взаємодії, насамперед, повинна ґрунтуватись на розробці Стратегії партнерства Світового банку з Україною на 2017-2021 рр., яка передбачатиме, зокрема: подальше забезпечення лібералізації економіки та проведення структурних реформ; удосконалення процедури надання фінансової допомоги в частині скорочення терміну між ініціативою щодо кредитування та прийняття рішення про видачу коштів; посилення прозорості використання кредитних коштів та виконання рекомендацій Світового Банку щодо процесу реалізації інвестиційних проектів; нормативно-правове забезпечення фінансового механізму повернення коштів від отримувачів кредитів в Автономній Республіці Крим та тимчасово окупованих територій Донбасу.

За результатами перегляду грантів Світового банку (02.02. 2018 р.) в Україні слід відзначити, що впродовж другого півріччя 2017 р. реалізовувалось 7 проектів грантової допомоги від Міжнародного банку реконструкції та розвитку (МБРР) загальним обсягом фінансування 11,5 млн дол. США 15 за такими напрямками:

- в аграрному секторі – 0,5 млн дол. США;
- на відновлення Донбасу та ВПО – 3,2 млн дол. США;
- в енергетиці та енергоефективності – 2,7 млн дол. США;
- в освіті та науці – 0,3 млн дол. США;
- в промисловості (прозорість вугільної галузі) – 0,78 млн дол. США;
- на реформи державного управління та фінансів – 3,58 млн дол. США.

Досвід співробітництва з ЄБРР свідчить, що головною перепорою на шляху покращення співробітництва з цією організацією є вирішення Україною низки питань, а саме: подолання корупції на всіх рівнях, насамперед в сфері діяльності податкових та митних органів та збільшення ефективності роботи судової системи, зниження рівня політизованості в питаннях тарифоутворення та негативного впливу на інвестиційну привабливість країни.

Ключовими завданнями з поглиблення взаємодії України та ЄБРР в найближчій перспективі, зокрема, слід відмітити:

- забезпечення виконання взятих зобов'язань щодо проведення глибоких реформ по модернізації економіки ;
- сприяння здешевленню кредитних ресурсів шляхом реалізації положень, які дозволяють ЄБРР випускати гривневі облігації з вжиттям запобіжних заходів щодо можливих ризиків для крупних українських банків та Міністерства фінансів України; – максимальне використання можливостей щодо перенаправлення кредитів ЄБРР з РФ до України в силу існування напруженості у відносинах ЄС з РФ.

3.2. Перспективи співробітництва України з міжнародними фінансовими організаціями

З метою стимулювання економічного розвитку країни в контексті реалізації пріоритетів розвитку співробітництва України, МВФ, ЄБРР та

Світовим Банком першочергова увага Кабінету Міністрів України повинна приділятися підготовці Стратегії співробітництва з МФО на середньостроковий період 2017-2020 рр., яка б корелювала з програмними документами Президента України та Кабінету Міністрів України, Порядком денним асоціації Україна – ЄС, Стратегією Україна – 2020, Коаліційною угодою, а також Планом законодавчого забезпечення реформ в Україні.

Запровадження Стратегії залучення, використання та моніторингу міжнародної технічної допомоги і співробітництва з міжнародними фінансовими організаціями на період після 2017 року має відповідати сучасним викликам і базуватися на забезпеченні національних економічних інтересів, а також сприяти реалізації плану заходів з реалізації нещодавно прийнятої Урядом Стратегії реформування системи управління державними фінансами на 2017-2020 роки.

В контексті розвитку співробітництва з міжнародними фінансовими партнерами, це має сприяти забезпеченню своєчасної підготовки та реалізації проектів, ефективному використанню залучених ресурсів вітчизняними позичальниками та реципієнтами, а також подальшому розвитку та вдосконаленню нормативно-правової бази у сфері міжнародного фінансового та технічного співробітництва, та договірної бази співробітництва з міжнародними організаціями, державами-донорами та ЄС.

Таким чином, узагальнюючи вищесказане слід сказати, що сьогодні ЄБРР є однією з небагатьох міжнародних фінансових організацій, яка здатна щонайшвидше адаптуватися до швидкоплинних умов зміни ринкової, політичної, економічної кон'юнктури і з максимальною ефективністю переорієнтовувати ресурсний потенціал, дотримуючись в той же час найвищих бізнесових і банківських стандартів і залишаючись інструментом міжнародного політичного впливу. Важливою перевагою ЄБРР є те, що Банк, працюючи в державному і приватному секторах, ефективно використовує поєднання різних інструментів (технічна допомога, грантове фінансування, кредитування, участь у капіталі, надання банківських гарантій тощо).

Незважаючи на те, що реалізація останньої Стратегії партнерства з Україною фактично завершилась 3 роки тому, міжнародні фінансові організації найактивнішим чином реалізують нові кредитно-фінансові інструменти, технічну та консультаційну допомогу. Розробка і запровадження нового фінансового інструментарію МФО максимально враховує особливості і відповідає актуальним тенденціям нинішньої економіко-політичної ситуації в Україні.

Серед найбільших досягнень є те, що співробітництво України з міжнародними фінансовими організаціями сприяло підготовці, прийняттю, відпрацюванню законодавчої та нормативної бази щодо можливості кредитувати проекти у гривні. Розпочато реалізацію перших проектів. Є всі підстави вважати, що кредитування у гривні від міжнародних фінансових організацій дасть суттєвий поштовх розвитку малого та середнього підприємництва.

На сьогодні в Україні відповідне законодавство вже прийнято, але політичного рішення досі немає, і, таким чином, міжнародні фінансові організації досі не розпочали випуск облігацій в національній валюті України.

Перспективним буде розвиток співробітництва з підтримки кліматичних проектів, що мають на меті скорочення викидів вуглецю в атмосферу та зменшення енергоспоживання. Також серед найбільш перспективних, активно підтримуваних міжнародними фінансовими організаціями у середньостроковій перспективі будуть проекти технічної та кредитної підтримки в агросекторі та інноваційні проекти підтримки органів державної влади.

Сьогодні ефективне співробітництво з міжнародними фінансовими організаціями є максимально вигідним для України в контексті залучення та використання міжнародного фінансово-кредитного потенціалу в умовах затяжної економічної нестабільності і зовнішньої агресії. Розвиток гривневого кредитування міжнародними фінансовими організаціями може

сприяти загальному посиленню кредитної активності банківської системи з акцентом на розвиток реального сектору економіки. А це надзвичайно важливо в нинішніх умовах.

Міжнародні фінансові організації також продовжують залишатись одним з каталізаторів розвитку міжнародного фінансового співробітництва, розширюючи його завдяки залученню партнерів до спільного фінансування проектів, активно діючи і розширюючи фінансування у ключових сферах. Державна політика щодо розвитку співробітництва з міжнародними фінансовими організаціями має відповідати реальним тенденціям в цій сфері. Розробка нових стратегічних документів співробітництва з міжнародними фінансовими організаціями має врахувати ключові аспекти реальної картини взаємного співробітництва, забезпечити режим максимального сприяння для реалізації взаємовигідних заходів за участі міжнародних партнерів, з безперечним урахуванням і дотриманням національних інтересів країни.

ВИСНОВКИ

Реалізація головних завдань зі структурного реформування вітчизняної економіки в контексті забезпечення стратегічного розвитку держави в умовах обмеженості фінансових ресурсів, вразливості національної економіки до впливу зовнішніх та внутрішніх викликів вимагає трансформації співробітництва з міжнародними фінансовими організаціями за такими ключовими напрямками.

Протягом періоду становлення України як незалежної держави міжнародні фінансові організації надавали значну допомогу, як у вигляді позик, так і в межах консультацій, що проводяться представниками. Використання ресурсів отриманих від міжнародних фінансових організацій дозволило розв'язати низку важливих питань, пов'язаних із становленням фінансової системи країни, підтримки національної валюти та усуненням диспропорцій економічного розвитку.

До основних проблем, які перешкоджають ефективній співпраці України з міжнародними фінансовими організаціями слід віднести непрозорість, а в окремих випадках – недостовірність інформації щодо використання кредитних ресурсів. Через це значна кількість проектів була призупинена. Важливою перешкодою також є недосконалість нормативно-правової бази, внаслідок чого потенціал співпраці з міжнародним фінансовими організаціями використовується не повністю.

З метою активізації взаємодії з міжнародними фінансовими організаціями необхідно забезпечити:

- удосконалення нормативно-правового забезпечення щодо регулювання партнерських взаємовідносин між Україною та МФО (державно-приватного партнерства та системи управління на стадії оцінки потенційних проектів, їх підготовки в процесі реалізації та нагляду за впровадженням);

- запровадження системи бюджетного прогнозування як основи для

планового залучення зовнішніх ресурсів на спільне з міжнародними донорами фінансування інвестиційних програм та посилення контролю за використанням кредитних коштів;

- посилення співпраці України з іншими країнами-позичальницями з метою формування консолідованої позиції щодо реформування підходів до кредитування з урахуванням інтересів країн-позичальниць;

- підвищення ефективності менеджменту в процесі реалізації проектів за фінансової підтримки міжнародних фінансових організацій, зокрема: забезпечення прозорості, організаційної адекватності та технічної оптимізації в частині виділення коштів, проведення тендерних процедур та здійснення закупівель з використанням сучасних передових технологій (електронних систем);

- поліпшення макрофінансових показників (стабілізації національної грошової одиниці, покращення інвестиційного клімату, розвитку приватного підприємництва);

- сприяння залученню спільних проектів з міжнародними фінансовими організаціями, орієнтованих на виготовлення вітчизняних високотехнологічних товарів та створення умов для їх просування на європейські ринки, підвищенню рівня конкурентоспроможності вітчизняної продукції та українських технологій;

- поглиблення аналізу та контролю раціональності використання кредитних ресурсів міжнародних фінансових організацій з метою підвищення ефективності реалізації спільних проектів соціально-економічного розвитку, забезпечення структурного реформування економіки за пріоритетними для України напрямками;

- розширення джерел залучення фінансових ресурсів за рахунок внутрішніх можливостей (активізація розвитку внутрішнього фінансового ринку та розширення кола інвесторів із використанням потенціалу страхового ринку, ринку державних цінних паперів, домогосподарств тощо.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Антоненко І. Співробітництво України з міжнародними фінансово-кредитними організаціями – шлях до стабільності та розвитку в період кризи. // [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Evu/2009_13/Antonenko.pdf
2. Бабій, Л. В. До проблеми формування державної економічної політики співпраці України з міжнародними економічними організаціями в системі ООН / Л. В. Бабій, Л. В. Ільченко-Сюйва // Економіка і держава. – 2009. – № 6. – С. 83-86.
3. Бабій, Л. В. Аналіз основних завдань і принципів розвитку державної геоекономічної політики України у сфері підвищення ефективності співробітництва з міжнародними економічними інститутами / Л. В. Бабій // Держава та регіони. Серія: Державне управління. – 2011. – № 1. – С. 5-9.
4. Васенко, В. К. Валютно-фінансовий механізм зовнішньоекономічної діяльності : навч. посіб. / В. К. Васенко – К. : «Центр навчальної літератури», 2012. – 216 с.
5. Гроші і кредит. Підручник. – 3-тє вид., перероб. і доп./ М.І. Савлук, А. М. Мороз, М. Ф. Пуховкіна та ін.; За заг.ред. М. І. Савлука. – К. : КНЕУ, 2012. – 598 с.
6. Данилюк В. О. Співробітництво Європейського союзу з міжнародними фінансовими організаціями як метод боротьби з борговою кризою / В. О. Данилюк // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія Економічні науки. Випуск 6. – 2014 – С. 56-60
7. Дунас О. І. Перспективи розвитку міжнародних фінансових організацій / О. І. Дунас // Альманах міжнародного права. – Вып.2. – С. 265-273.
8. Інформаційна довідка щодо співробітництва України з Світовим банком – Офіційний сайт Міністерства фінансів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua/control/uk/publish>

/article?art_id=294420&cat_id=48396

9. Кравчук Н. Я. Міжнародні фінанси: навч.-метод. посібн. / Н. Я. Кравчук, О. Я. Колісник. – Тернопіль: Вектор, 2011. – 320 с.

10. Лисенков Ю.М. Грошово-кредитні системи зарубіжних країн : навч. посіб. / Ю. М. Лисенков, Т.А. Коротка. - К: Зовнішня торгівля, 2013. – 118 с.

13. Лобас М.Г. Міжнародні фінансові організації та їх значення для економічного розвитку країн. с.1-8. // [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/Chem_Biol/Agroin/2010_4-6/LOBAS.pdf

14. Міжнародні валютно-кредитні відносини : навч. посіб. / Н.І. Патики. – К. : Знання, 2012. – 566 с.

15. Макар О. П. Світовий досвід управління державним боргом і перспективи його застосування в Україні / О. П. Макар // Економіка та держава. – 2012. – № 10. – С. 54-57.

16. Міжнародні організації : навч. посіб. / А. І. Мокій, Т. П. Яхно, І. Г. Бабець; Міністерство освіти і науки України. – К. : Центр учбової літератури, 2011. – 280 с.

17. Міжнародні фінанси: навч. посіб. / С. В. Князь, Н. Г. Георгіаді, О. В. Князь та ін.; за заг. ред. О. Є. Кузьміна. – Львів: Львівська політехніка, 2013. – 364 с.

18. Міжнародні фінансові організації. Словник законодавчих термінів. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1078.6287.0>

19. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>.

20. Офіційний сайт Міністерства зовнішніх справ України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.mfa.gov.ua/>

21. Патики Н.І. Міжнародні валютно-кредитні відносини : навч. посіб. / Н.І. Патики. – К. : Знання, 2012. – 566 с.

22. Патики Н. І. Міжнародні валютно-кредитні відносини : навч. посіб. /

Н. І. Патика. – К. : Знання, 2012. – 566 с.

23.Статті Угоди Міжнародного валютного фонду [Електронний ресурс]: Міжнародний документ від 22.07.1944 р. № 995-921. – Режим доступу: http://www.zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_921.

24.Україна та МВФ: історія співпраці // Політико-економічний веб-журнал «Alter EGO». – 2011. – № 4. – С. 14-17.

25. Управління зовнішньоекономічною діяльністю. Частина 1 : навч. посіб. для студентів / С. М. Березовенко, А. І. Кредісов, Г. М. Биков та ін. К. ВІРА-Р, 2002. – 552 с.

26. Фінанси: підручник / [С. І. Юрій, В. М. Федосов, Л. М. Алексеєнко та ін.]; за ред. С. І. Юрія, В. М. Федосова. – 2-ге вид. переробл. і доповн. – К. : Знання, 2012. – 687 с.

27. 25 years of transition : post-communist Europe and the IMF / James Roaf, Ruben Atoyan, Bikas Joshi, Krzysztof Krogulski and an IMF staff team. – Washington, D.C. : International Monetary Fund, 2014.

28. Cheryll Ann C. Selda and Maria Victoria Y. SibalDe La Salle-College of Saint Benilde The role of international financial institutions in improving primarylevel education in the Philippines for global competitiveness. 6 December 2008. P.37-45.

29. Dijk M.P., van. Globalization and economic restructuring: Competitiveness at the Regional, Country, City and Enterprise Level // Strategic Issues at the Dawn of a New Millennium / Edited by M.S.S. EL-Namaki. Leiderdorp: Lansa, 1999. – Pp. 243-263.

EBRD projects in Ukraine. [Електронний ресурс]. – Режим доступу. <http://www.ebrd.com/where-we-are/ukraine/data.html>

30. Olivares-Caminal R. The EU Architecture to Avert a Sovereign Debt Crisis / R. Olivares-Caminal // OECD Journal: Financial Market Trends – 2011. – Volume 2011. – Issue 2. – P. 1-32.

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А

Динаміка зовнішнього боргу України за 2013-2017 рр., млрд грн.

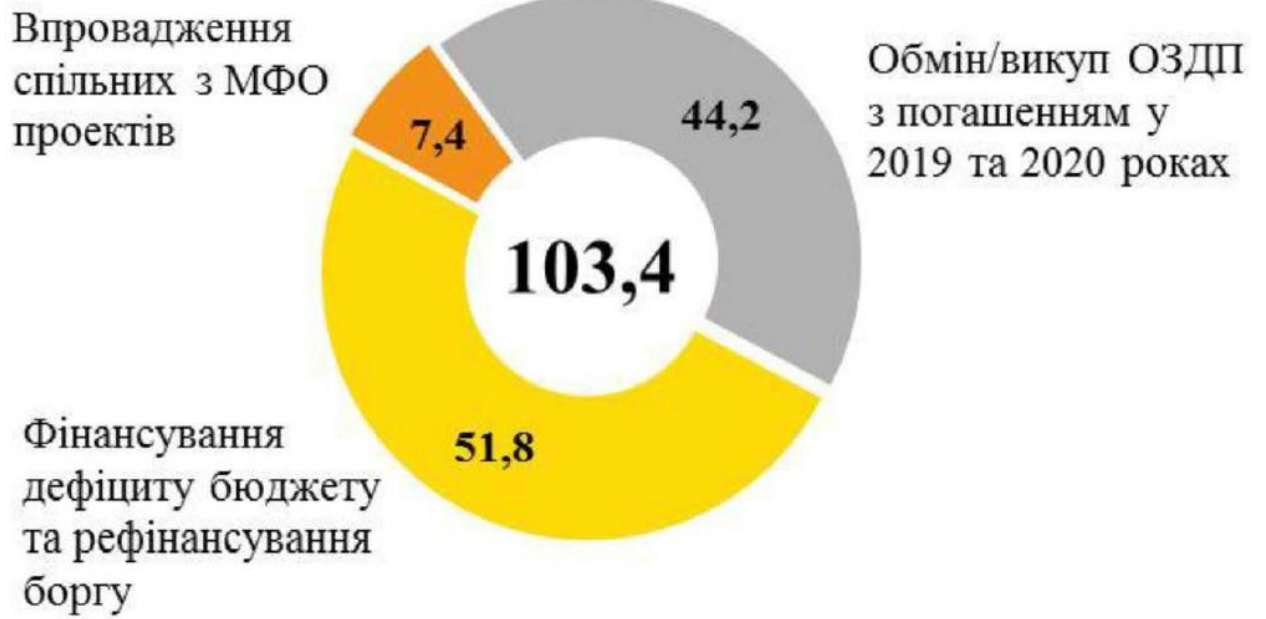
Показники	31.12 2013	31.12 2014	31.12 2015	31.12 2016	31.12 2017	30.06 2018
Загальна сума державного та гарантованого державою боргу	584,79	1 100,83	1 572,18	1 929,81	2 141,69	1 998,03
Загальний (державний та гарантований державою) зовнішній борг, у т.ч.:	300,7	611,97	1042,72	1240,08	1375,01	1235,06
Зовнішній державний борг	223,26	486,03	826,27	980,19	1 080,31	982,54
1. Заборгованість за позиками, одержаними від міжнародних фінансових організацій	61,90	169,09	337,45	371,85	407,47	355,45
2. Заборгованість за позиками, одержаними від органів управління іноземних держав	7,28	16,37	32,71	45,65	49,30	45,84
3. Заборгованість за позиками, одержаними від іноземних комерційних банків, інших іноземних фінансових установ	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
4. Заборгованість за випущеними цінними паперами на зовнішньому ринку	138,91	272,51	415,27	517,80	574,46	536,02
5. Заборгованість, не віднесена до інших категорій	15,17	28,05	40,84	44,89	49,08	45,24
Зовнішній гарантований державою борг	77,44	125,94	216,45	259,89	294,70	252,52
1. Заборгованість за позиками, одержаними від міжнародних фінансових організацій, в т.ч.:	16,23	40,11	140,83	190,98	229,71	196,21
Європейське співтовариство з атомної енергії	0,32	0,45	0,46	0,30	1,77	1,53
Європейський банк реконструкції та розвитку	0,78	1,39	3,05	10,56	11,45	4,03
Європейський Інвестиційний Банк	0,00	0,00	0,00	0,99	1,17	1,50
Міжнародний банк реконструкції та розвитку	1,95	5,81	9,42	12,37	12,62	11,86
Міжнародний Валютний Фонд	13,18	32,46	127,91	166,76	202,69	177,29
2. Заборгованість за позиками, одержаними від органів управління іноземних держав	1,98	3,84	4,68	3,98	2,74	1,91
3. Заборгованість за позиками, одержаними від іноземних комерційних банків, інших іноземних фінансових установ	31,03	51,62	68,23	61,96	59,00	51,40
4. Заборгованість за випущеними цінними паперами на зовнішньому ринку	27,20	28,51	0,00	0,00	0,00	0,00
5. Заборгованість, не віднесена до інших категорій	1,01	1,86	2,71	2,98	3,26	3,00
Міжнародний Валютний Фонд	1,01	1,86	2,71	2,98	3,26	3,00

ДОДАТОК Б

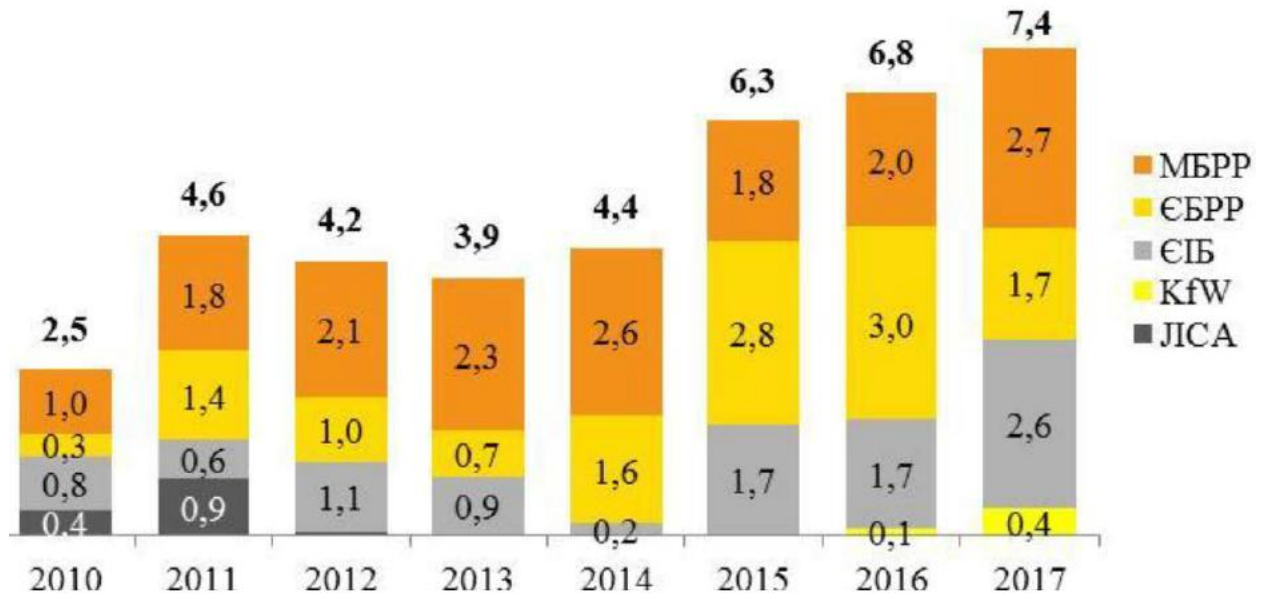
Динаміка співвідношення боргу та ВВП за 2010-2017 рр. (%)

ДОДАТОК В

Структура державних зовнішніх запозичень у 2017 р. млрд грн.

ДОДАТОК Г

Вибірка коштів позик МФО до спеціального фонду державного бюджету за
2010– 2017 рр. млрд грн. запозичень у 2017 р. млрд грн